

Sygn. akt IV U 729/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2017r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania J. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 29 marca 2017r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy J. R. prawo do emerytury od dnia 1 lutego 2017r.;

II. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 729/17

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. R. zakwestionował decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 29 marca 2017r., znak (...), którą to pozwany odmówił mu prawa do emerytury. W odwołaniu skarżący wniósł o przesłuchanie świadków na okoliczność pracy przy wypieku pieczywa w piekarni należącej do Spółdzielni (...) w w P..

Pozwany organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania. Powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie: Dz.U. z 2017r., poz. 1383 ze zmianami, dalej: ustawa emerytalna) i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., Nr 8, poz. 43 ze zmianami, dalej także: rozporządzenie RM z lutego 1983r.), pozwany wskazał, że skarżący ukończył wiek 60 lat nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego i wykazał na dzień 1 stycznia 1999r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczony nie udowodnił jednak 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozwany nie uwzględnił wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia na stanowisku piekarza w Spółdzielni (...) w P. od 15 lutego 1979r. do do 31 grudnia 1998r. z uwagi na braki formalne świadectwa wykonywania takiej pracy, m.in. zaznaczono, że spółdzielnie nie podlegały pod zarządzenie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący J. R. urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) ukończył 60 lat. W dniu 13 lutego 2017r. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury, w rozpoznaniu którego pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

(bezsporne, nadto wniosek i decyzja w aktach ZUS)

W okresie od ukończenia 16 lat do dnia 26 sierpnia 1976r. ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w P., o powierzchni ok. 15 ha, wykonując w nim stale i w pełnym wymiarze wszelkie prace związane z tym gospodarstwem. W okresie od dnia 27 sierpnia 1976r. do dnia 16 czerwca 1978r. ubezpieczony odbył zasadniczą służbę wojskową.

(bezsporne, ponadto dokumenty w pliku KP)

Następnie, tj. od dnia 15 lutego 1979r. do dnia 19 maja 2007r., skarżący był zatrudniony w Spółdzielni (...) w P. na stanowisku piekarza, na którym świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu. Przez pierwsze 3-4 lata zatrudnienia skarżący wykonywał kolejno wszystkie czynności piekarza, tj. ważył ciasto, podawał kęsy ciasta, malował pieczywo wodą przed włożeniem do pieca, wkładał do pieca, wykonywał wyroby półcukiernicze (chałki drożdżówki). Po kursie czeladniczym ubezpieczony wykonywał już tylko pracę piekarza piecowego. Praca była zorganizowana zmianowo, początkowo na trzy zmiany, następnie na dwie i pod koniec zatrudnienia na jedną zmianę, po 8 godzin. Wnioskodawca zatrudniony był na pełen etat. Nie zdarzyło, aby zastępował innego pracownika spoza piekarzy. W okresie zatrudnienia skarżący nie korzystał z urlopu bezpłatnego, nie miał dłuższych przerw w pracy.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w pliku E, zaświadczenia Rp-7 w pliku KP, zeznania świadków K. R. i Z. T. z rozprawy w dniu 31 lipca 2007r., zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 30 sierpnia 2017r., także w związku z jego wyjaśnieniami z rozprawy w dniu 31 lipca 2017r.)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy przybliżyć przepisy prawa, które mają zastosowanie w niniejszej sprawie, co pozwoli następnie omówić tylko okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia.

Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli, po pierwsze, okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz, po drugie, okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia RM z lutego 1983r. pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z §2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Ubezpieczony bezspornie ukończył 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, za oraz udowodnił na dzień 1 stycznia 1999r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, uzupełnionych okresem pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej. Spór ograniczał się zatem do tego, czy ubezpieczony legitymuje się stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999r.

W tym miejscu należy podkreślić, że postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest postępowaniem cywilnym, które cechuje się kontradyktoryjnością. Oznacza to, iż strony wywodzące z określonych faktów skutki prawne obowiązane są te fakty udowodnić (art. 232 kpc). Strona zobowiązana przez Sąd do zgłoszenia twierdzeń i złożenia dowodów na ich poparcie, która takiego zobowiązania nie wykonuje, godzi się z rozstrzygnięciem mającym u podstawy orzekania tylko te dowody, które znajdowały się w dyspozycji Sądu. Sąd prowadzi postępowanie w takim zakresie, w jakim zostanie ono zainicjowane przez strony. Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (art. 6 kc), w niniejszej sprawie na ubezpieczonym.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego zasadne było przyjęcie, że skarżący legitymuje się stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych przed 1999r. W ocenie Sądu zasadnicze znaczenie w niniejszej sprawie miało wykazanie, czy wnioskodawca świadczył pracę w warunkach szczególnych na stanowisku piekarza w Spółdzielni (...) w P. w okresie od 15 lutego 1979r. do 31 grudnia 1998r. Skarżący wyjaśnił, że w P. praca odbywała się w systemie ciągłym, na trzy zmiany. Zatrudnionych było trzech pieców, a ubezpieczony był jednym z nich. Pracował on po 8 godzin dziennie, w okresie zatrudnienia nie korzystał z urlopu bezpłatnego ani nie miał żadnych innych dłuższych przerw w zatrudnieniu. Jak wyjaśnił skarżący i zeznali zgodnie powołani w sprawie świadkowie Z. T. i K. R., których to zeznaniom Sąd dał wiarę, skarżący zajmował się przede wszystkim obsługą pieca piekarniczego, a w początkowym okresie zatrudnienia wykonywał inne jeszcze czynności piekarza. Skarżący nie zastępował innych pracowników (...) poza piekarzami.

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji podniósł, że wnioskodawca przedłożył wprawdzie świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w (...) w P., jednakże w zaświadczeniu tym błędnie wskazano przepisy resortowe określające wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. Dlatego też należy przypomnieć, że zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia RM z lutego 1983r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie. Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985r. (sygn. akt III UZP 5/85) stwierdzając, że w postępowaniu odwoławczym w sprawach o świadczenia emerytalno – rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy z powodu likwidacji zakładu pracy lub zniszczenia dokumentów dot. takiego zatrudnienia. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków nie jest dopuszczalne w postępowaniu przed organem rentowym.

Należy wskazać, że stwierdzenie (bądź nie) przez zakład pracy okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych nie ma charakteru wiążącego i podlega kontroli sądu. Świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz zwykle świadectwa pracy nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 kpc, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwa traktuje się w postępowaniu sądowym, jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 kpc, które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno, co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej.

W ocenie Sądu skarżący udowodnił, że w okresie zatrudnienia w P. w okresie od 15 lutego 1979r. do 31 grudnia 1998r. świadczył pracę w warunkach szczególnych na stanowisku piekarza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Potwierdzają to zeznania powołanych w sprawie świadków, którzy w spornym okresie także świadczyli pracę jako kierownik piekarni i piecowy w (...) w P.. Zeznania te są spójne i wzajemnie się uzupełniają. Także ze zgromadzonej w sprawie dokumentacji pracowniczej z omawianego okresu zatrudnienia, wprawdzie skąpej, bo składającej się z kopii dokumentów składanych przy wniosku o ustalenie kapitału początkowego, wynika, że skarżący pracował tylko jako piekarz.

Odnosząc się natomiast do podstawy prawnej ze świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, należy wyjaśnić, że skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie RM z lutego 1983r., wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu RM z lutego 1983r. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale X „W rolnictwie i przemyśle rolno - spożywczym” wymienia się pod poz. 11 prace przy wypieku pieczywa. Natomiast przepisy resortowe, na które powołał się w decyzji organ rentowy, mają charakter informacyjny, techniczno – porządkujący, uściślający. Taki wykaz resortowy ułatwia identyfikację określonego stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach – w szczególności, jeśli w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z lutego 1983 r. nie wymienia się konkretnych stanowisk, lecz operuje się pojęciem ogólnym np. prace przy wypieku pieczywa. Innymi słowy, zarządzenia resortowe mogą mieć znaczenie jedynie w sferze dowodowej. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego czy centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych - stanowić negatywną przesłankę dowodową. Wskazać zresztą należy, iż w wykazie A stanowiącym załącznik do uchwały nr 38 Zarządu (...) Związku Spółdzielni (...) z dnia 11 lipca 1983 r., (a więc w rozpoznawanej sprawie odnoszącym się do pracodawcy skarżącego w spornym okresie), w dziale X – rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy, pod pozycją 11 – prace przy wypieku pieczywa – wymienione jest stanowisko piekarza. Stanowisko to jest także ujęte w załączniku nr 1 do uchwały nr 64/83 Zarządu Głównego (...) Związku Spółdzielni Rolniczych (...) z dnia 25 lipca 1983 r. w dziale X rolnictwo i przemysł rolno – spożywczy, pod pozycją 11 – prace przy wypieku pieczywa, co wskazuje na niemożliwość wykluczenia a priori pracy piekarza jako pracy w szczególnych warunkach. Taka kwalifikacja pracy piekarza w tych jednostkach wynika niewątpliwie z występujących w trakcie jej wykonywania uciążliwości (w szczególności w małych i niezmechanizowanych piekarniach) związanych z niekorzystnymi warunkami mikroklimatycznymi (temperatura na stanowisku pracy), znacznym zakresem ciężkich fizycznych prac ręcznych, pracą wielozmianową, w tym nocną, zapyleniem z powodu pyłów pochodzenia organicznego, głównie mąki.

Z powyższych rozważań wysnuć należy wniosek, że skarżący świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych – na stanowisku piekarza – przez okres znacznie przekraczający wymagane przepisami prawa 15 lat. Zatem na mocy art. 477¹⁴§2 kpc zaskarżona decyzja podlegała zmianie przez przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury od dnia 1 lutego 2017r., tj. od początku miesiąca, w którym złożono wniosek (pkt. I. wyroku; por. art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Sąd doszedł do przekonania, że wątpliwości organu rentowego co do przyznania wnioskowanego świadczenia były uzasadnione. Zostały one rozwiane dopiero w wyniku przeprowadzonego przed Sądem postępowania dowodowego. Z

tego też względu na mocy art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II. wyroku).